

TÖRÉSPONT

S Z Ű T S Z O L T Á N

– A történetek szétestek. Egyetlen olyan egységes sem létezik, mely összefogná a sok kicsit, rendszerezné őket, és bizonyos hierarchiát teremtené közöttük. Mindegyiknek megvannak a maga törvényei, s ezek az adott helyzetben tökéletesen funkcionálnak, feltétlenül igazságosak, de egy szomszédos elbeszélésben már hamisnak bizonyulnak, zavart keltenek és nem alkalmazhatók. Az új történet ott kezdődik, hol az előző törvényei már nem érvényesek. Így létezik egymás mellett a sok sztori kezdet és vég, tanulság, tanúság, tanítás, fordulat, csattanó és bármi fontos megjegyezendő nélkül. Nincsenek jó vagy rossz, nagy vagy kicsi, irgalmas vagy kegyetlen hősök, mindenki egyszerre igazságos és igazságtalan. Attól kezdve, hogy valaki elmondott egy sztorit, tegyük fel egy történetet a történetben, az egész már érdektelenné válik a számára, s többé nem is köszön hőseinek. Két tetszőleges pont között húzódik a történet, nem is feltétlenül feszül. Ebből a szakaszból nem lehet átlátni a törésponton, míg az előírt dolgok be nem teljesednek. Addig minden megtörténik (unalomból, s mivel a formalitások elvégzése tarthat egy ideig, egy és ugyanaz többféle módon is lejátszódik), s utána még semmi sem létezik. S amikor eljön a töréspont, mely bárhol lehet, de léteznie kell, a hős egy pillanatra meghal, majd feltámad. A töréspont utáni sztori valójában ott van ikon állapotban a háttérben, csak a pontra kell rálépni. Ha történetesen vasárnap vár egy eseményt, mely érzelmileg és értelmileg telített, de nem kell feltétlenül várnia bármit, akkor addig a vacsora, fogmosás, s egy óvatlan pillanatban beszélgetés közben is be-

ugrik a vasárnap, mert annyira kézzel fogható, érinthető a léte, hogy biztos töréspontként létezik. Mókás, nem? A kisasszony mindezt egy szuszra mondta ki, nagy levegőt vett, majd jobbra billentette a fejét, s így a levegőben megállt a sima, vállig érő fekete haja. Ahhoz képest, hogy az előző történetben csak hallgatott és a tengert nézte, ez a szerep számára egyértelműen haladás, és ezt később szavá is tette.

A két férfi csendben maradt, elraktározta a hallottakat és elgondolkoztak rajtuk.

A biztonsági őr lassan tért magához, szerencsésnek tartotta, hogy ilyen óvatosan ébredt fel, és nem nyitotta ki hirtelen a szemét, mert ezzel elárulta volna, hogy felébredt. Furcsállotta, hogy az ütéstől, melyet a köpés után kapott, ilyen simán és gyorsan ájult el, és érdekelte, hogyha előtte erősen koncentrált valamire, akkor is ilyen könnyen esik-e össze, mert lefekvéskor addig nem tud elaludni, míg félre nem teszi gondolatait. Félt, hogy valami rendellenesség állhatna be ilyenkor, ami még soha senkivel sem történt meg, s egy eddig ismeretlen tudatállapotba kerülne, nem zajlanának le a tőle független természetes folyamatok, sohasem ébredne fel, vagy nem tudna többé beilleszkedni a környezetébe, mert annyira koncentrált saját létezésére, hogy begolyózik. Mindenesetre kellemetlenül érezte magát a páncélteremben, s nehéz volt csukva tartania a szemét, most, hogy ilyen tudatosan figyelt erre. Érezte, hogy semmibe van véve, s ez nagyon bántotta.

A kisasszony ruhája a harmincas éveket viselte. Szerette minden darabját, ha véletlenül besározza volna is a kabátujját, ami egyébként teljesen kizárt, ezt senki sem venné észre. Míg a bankban tartózkodó többi ember egyszerűen elment, addig ő nyugodtan besétált a széfhelyiségbe F. és Z. úrral, aki maga után húzta az eszméletlen biztonsági őr.

Végre szétnéztek a helyiségben, és azt látták, hogy minden széf alatt egy kód áll. Jó kapucsinót ivók méltóságával, nyugodtan álltak ott, de akár kávézóban is ülhetek volna.

– A legjobb kávé Szlovéniában ittam – mondta Z. úr. – A cukor csak a csészében olvadt, a tenyérben soha, a tejet adó tehének pedig naponta végighaladtak a macskakővel beszórt széles hegyi ösvényeken, időnként gátakat emelve a keskeny hegyi patakok útjában, kifújták az összes levegőt a tüdejükből, hogy teletömhessék fenyőillattal, a jugoszláv zászló mellett elhaladva pedig félrerántották fejüket, és összeráncolták a sze-

möldöküket, s elégedetten tapasztalták, hogy az utcán a sok szakállas fiatalember mind a kellemes hőmérsékletű templomba megy. A kiskánálnak, mellyel kevertem – folytatta –, saját élete volt, nem lehet megállapítani, melyik korból származik, mert időtállóan tűnt, és nem félt semmitől. Egy olyan bolt kirakatában állt előzőleg, mely látszólag már évek óta nem nyitott ki, bár hivatalosan még működött, s az elárusítót, aki egyben a tulajdonos is volt, néha felkeresték a régi vevők, valami apróságért jöttek általában, amit máshol nem lehetett beszerezni, olykor egy parányi alkatrészt, mely pont beleillett a régi kávédarálóba, egy izzóért, mely megszólaltatta a régi rádiót, s ilyenkor csak jazz szólt, a trombita lágy hangja betöltötte a szobát, szelíden röpült, gázként bomlott darabjaira, hogy eljuthasson a régi lakások legtávolabbi részeibe is. Ilyenkor a poros kirakat mögött (melyben az időnként arra elhaladó nők megnézték magukat, s ezzel nem tettek olyat, amire senki sem gondolt volna) barna kockás vastag szövétű öltönyökben és csokornyak-kendőben a félhomályban egy kis asztalkánál ült a tulajdonos a vevőkkel, akik már időközben barátaivá lettek, és évekig tudták inni a kávé, egy helyben ülve anélkül, hogy bárhová el kellene menniük, vagy bármit előre tervezniük. A csésze és a kistányér – mesélte tovább Z. úr – pedig egy tengerparti villa kredencének díszpolcán állt. Alkonyatkor, amikor a szél hidegebb lett, de sohasem kellemetlen, a kék porceláncsészek egy kicsit megrezzentek, és egy nagyon picit ki is hűltek.

– Egy ilyen kívának lelke van – szólalt meg F. úr. – Magában hordozza a hajnali lábnyomokat a homokban, a sirályokat, melyek a házak között repülnek, megnézik magukat az ablakokban, és nem félnek az emberekől. Átböngészik a hirdetőoszlopra ragasztott és már szakadt múlt évi moziműsört, és vásottkölyök-pofát vágnak elhaladva a nyugodt nagymamák előtt. Bár ez nem vonatkozik a montenegrói tengerparton főzött kávéra, s végképpen nem az undergroundra – tette hozzá. – Ilyennek mindig érezhető az ízén, hogy pénzért vették. Feszültségük, az ok-okozat viszonya oldódik fel benne, ezáltal lesz zavarossá és megkeseredetté. Aki megissza, megtörténhet vele, hogy nagy sorban találja magát egy bank előtt, kétségbeesetten tolakszik, szitkozódik, és ki akarja menekíteni pénzét, s bár úgy tűnik, csődről eddig szó sem volt, ha elég sokan zárolják számlájukat, akkor a katasztrófa valóban bekövetkezik. Különbösen hatása sincs ennek a kávénak, mert csak álmosná és álomszerűvé tesz mindent, elnyújtja a háborúkat, melyeket az nyer meg, aki előbb

jelentette be, hogy egy stratégiailag fontos pontot foglalt el. Maga a bombázás híre a valóbani bombázás megkezdése előtt jut nyilvánosságra, s így nem létező történet lép az igazi helyébe, de mivel történet mégis létezik, idővel ez veszi át a valóság szerepét, majd teljesen beilleszkedik annak helyébe, s újabb történetek épülnek rá, az egész szerteágazik, és beláthatatlan lesz.

– Ne beszéljünk nehéz kávékról. Ezek nem elég komolytalanok, s megfekszik a gyomrot – szólalt meg a kisasszony. F. és Z. úr beleegyezett.

– Mivel az úr felébredt – fordult Z. úr a biztonsági őrhöz –, legyen már olyan kedves kinyitni egy széfet.

Az idő csak a biztonsági ór ujjai és a széf nyitása között tartott, amíg elhelyezi a kulcsot a zárban, és megjelenik a pénz, s a nyitással együtt mind egy pillanattá sűrűsödik, a kulcslyukba rándul a levegő a tüdőkből, és senki sem tud megszólalni.

– Valóban zavaros az undergroundi kávé, és évszázados feszültségek forrnak a vizében. Összekeveredik benne az ok-okozat viszonya, s kétségbeesetten tolakszik az ember a bank előtt, s bár úgy tűnik, csődről eddig szó sem volt, mégis valós egy távolabbi katasztrófa beállta, de a bank egy általa előre legyengített csőd vírusával megküzd a nagyközönség előtt, majd a végén le is győzi, s ezzel megnyeri mindenki bizalmát, hogy később senki sem higgyen a valódi vírus eljövételében, s ezzel egy nem létező történetet helyez a valóság helyébe, majd ez, mivel mégis történet, lassan beépül, és más történetek rakodnak rá, s az egész szerteágazik – törte meg a hallgatást F. úr.

– Kérem, ne beszéljünk nehéz kávékról – szólalt meg mosolyogva a kisasszony. – Megfekszik az ember gyomrát, s nem hasonlítanak azokra, melyeket szombat délután isznak a kislányok édesanyjukkal, s próbálnak komoly témákról beszélni.

Z. úr úgy vette ki a műanyag poharat a széfből, mintha aludttejet emelne ki fonott kosárból a sok alma, körte, retek és mezei virág közül, majd a szájába ürítette. – Most arra kérném az urat – fordult a biztonsági őrhöz –, hogy egy olyan széfet nyisson ki, amelyben pénz van.

– Azt a kávé, amit Szlovéniában ittam, sohasem felejttem el. Nagyokat csobbant, amikor a kávéba tejet adó tehének a patakba léptek, s ilyenkor elégedett fáradtsággal baktattak haza a macskaköves hegyi ösvényeken, húzták a lábukat a porban, és rugdosták egymásra a kis kövecskéket, azt képzelve, hogy osztálykiránduláson vannak. Ilyenkor a jugoszláv

zászlóra úgy tekintettek, mint az osztályfőnökökre, és összeráncolták szemöldöküket, majd összeesküvőkként kacstintottak a sok szakállas fiatalemberre, aki a mindig kellemes, nyáron hűvös, télen pedig meleg falusi templomba ment, hogy ott nyugodtan üljön a padban, és részt vegyen a szentmisén. A kiskanál, mellyel kevertem – folytatta Z. úr –, a bolt kirakatában is biztonságban volt, hisz a tulajdonos sohasem akart megválni tőle. S ilyenkor, amikor barátai – a régi vevők – meglátogatták, mindig megtalálták a nekik kellő, évekig porosodó alkatrészt, elővették a kiskanalat, megkeverték a kávéban a cukrot, sokáig lapozták a megbarnult, nyugodt délutánokat örökösítő fényképekkel teli családi albumokat. Újramesélték a régi meséket, a táncpököket elővették a poros ládából, s emlékeztek, hogy melyik nőn milyen ruha volt a bálakkor. A kék porceláncsészék – mesélte tovább Z. úr – a nap végén egy picit összereztek, megkoccantak, majd lepihentek.

F. úr odament a szélhez, amit a biztonsági őr most nyitott ki, kivette a műanyag poharat, és megitta a tartalmát.

– Most arra kérném az urat – mondta Z. úr –, hogy nyissa ki az összes széfet.

Egy ideig tartott, míg kinyitotta a széfeket. – Pénzt úgysem találnak, mert ez egy spermabank – mondta a biztonsági őr, s a fiatal, kopaszodó, piros fejével idétlenül vigyorgott a sok műanyag pohár előtt.

F. és Z. úr nem nézett is egymásra, hanem nagy nyugalommal vették elő a pisztolyaikat, és négy tárat a biztonsági őrbe lőttek.

– Köszönöm, és elfogadom a meghívást a kávéra, gondolom tengerparti lesz – mondta a kisasszony, és kezét a fehér zsebkendőjébe törölte.

– Még szép – mondta mosolyogva Z. úr, és biztonságba helyezve szemét kimérten bólogatott, ami egyben azt is jelentette, hogy 'természetesen'.